

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Krajský soud v Praze projednal ve veřejném zasedání konaném dne 8. února 2024 v senátu složeném z předsedy JUDr. Ladislava Koudelky, Ph.D. a soudců JUDr. Renaty Humpové a Mgr. Daniely Dubné odvolání poškozených a) [Anonymizováno] a b) [Anonymizováno], v trestní věci obžalovaného [Jméno obžalovaného], narozeného [Datum narození obžalovaného] [Anonymizováno], číslo jednací 2 T 163/2023 -803, a rozhodl

takto:

Podle § 258 odstavce 1 písmeno f), odstavce 2 trestního řádu se v napadeném rozsudku ruší výroky o náhradě nemajetkové újmy a podle § 259 odstavce 3 trestního řádu se znovu rozhoduje takto:

Podle § 228 odstavce 1 trestního řádu je obžalovaný [tituly před jménem] [jméno FO], narozený [Datum narození obžalovaného], povinen zaplatit poškozenému [jméno FO], narozenému [datum], bytem [adresa], na náhradu nemajetkové újmy částku 30 000 Kč a poškozené [jméno FO], narozené [datum], bytem [adresa], na náhradu nemajetkové újmy částku 30 000 Kč.

Podle § 229 odstavce 2 trestního řádu se poškození [jméno FO] a [jméno FO] odkazují se zbytky uplatněných nároků na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Odůvodnění:

1. Okresní soud v Berouně Podle § 206b odst. 3 tr. řádu a § 314r odst. 4 tr. řádu schválil dohodu o vině a trestu, sjednanou mezi obžalovaným [Jméno obžalovaného], narozeným [Datum narození obžalovaného], zastoupeným obhájci [tituly před jménem] [jméno FO], [tituly před jménem] [jméno FO], [tituly za jménem], a státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Berouně [tituly před jménem] [jméno FO] a uznal obžalovaného vinným ad 1) přečinem násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku, ad 2) zločinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1, 3 písm. a), b), odst. 4 písm. b) trestního zákoníku, kterých se dopustil způsobem ve výroku napadeného rozsudku konkretizovaným. Pokud jde o přečin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku toho

se dopustil tím, že nejméně dne [datum] kolem 11:30 hodin v obci [adresa], ze svého pozemku u domu č. p. [Anonymizováno] začal přes oplocení v rámci konfliktu slovně hrozit sousedovi poškozenému [jméno FO], který se tehdy nacházel na vedlejším pozemku, přičemž mu také řekl „chtěl si válku, tak ji budeš mít, nebo vypadni odsud ty ruská svině“, což několikrát zopakoval, poté zašel do svého domu a na zahradě natáhl závěr vlastní samonabíjecí pušky značky Bravo Company, vzor BCM4, výrobního čísla [Anonymizováno], a vystřelil náboj ráže 223 REM, jehož nábojnice byla nalezena následně na pozemku č. p. [Anonymizováno], přičemž [jméno FO] stál zády k pozemku obviněného ve vzdálenosti kolem 5 metrů od oplocení, slyšel kovový zvuk, který mu připomněl natažení závěru střelné zbraně a následně uslyšel výstřel, čehož se lekl, přikrčil se do podřepu, následně obviněný opět začal slovně napadat poškozeného slovy „ty ruská svině, seber se a jed“, „tak co, chceš zůstat sám, chceš, aby byla manželka první, nebo aby děti byly první, nebo ty chceš být první“, v tu dobu přicházela blíže k plotu poškozená [jméno FO], která v náručí nesla ročního syna, na níž se otočil a řekl „ty ruská suka, seber se a vypadněte odsud“, poté se otočil opět na [jméno FO] se slovy „chtěl si válku, tak máš ji mít“, načež za opakování různých nadávek jako „ruská svině, ruský hajzle, vypadněte odsud“ začal odcházet do svého domu, což v obou poškozených v kontextu předchozích sporů, hrozeb i užití střelné zbraně vzbudilo strach o život a zdraví, přičemž obviněný o poškozených věděl, že pochází z Kazachstánu a že hovoří rusky s tím, že již v minulosti měl s [jméno FO] opakovaně sousedské konflikty zejména ohledně rozsahu a způsobu užívání jejich sousední nemovitosti, v rámci nichž napadal i jejich národnost, původ a jazyk, což dále gradovalo po invazi vojsk Ruské federace na Ukrajinu v únoru 2022. Za tyto trestné činy byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 24 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 42 měsíců. Podle § 82 odst. 3 tr. zákoníku a § 48 odst. 4 písm. f), k) tr. zákoníku byla obžalovanému uložena přiměřená povinnost a omezení, aby se ve zkušební době podmíněného odsouzení zdržel jakýchkoli neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů osob [jméno FO], narozený [datum], [jméno FO], narozená [datum], a jejich dětí, především zdržet se vůči nim jakýchkoli fyzických či slovních útoků, schválností nebo výhrůžek, včetně veškerých předsudečných výroků poukazujících zejména na jejich původ, národnost, státní příslušnost či jazyk, a dále, aby poskytl oběma jmenovaným přiměřené zadostiučinění v penězích ve výši [částka], celkem tedy částku [částka], a to ve lhůtě nejpozději do 3 měsíců od právní moci rozsudku. Dále mu byl podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku a § 68 tr. zákoníku uložen peněžitý trest ve výši [částka], který tvoří 100 denních sazeb po [částka]. Dále mu byl podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku uložen trest propadnutí věcí ve výroku napadeného rozsudku konkretizovaných s tím, že podle § 70 odst. 6 tr. zákoníku připadají propadlé věci Českému státu. Konečně byl podle § 73 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku obžalovanému uložen trest zákazu činnosti spočívající jednak v zákazu nabývání, držení a nošení zbraní kategorií [právní osoba], B, C a do nich odpovídajícího střeliva v režimu zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, na dobu v trvání 42 (čtyřiceti dvou) měsíců, jednak v zákazu nabývání, držení, nošení a užívání výbušnin podléhajících povolení v režimu zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, v trvání 42 měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. řádu byl obžalovaný zavázán k náhradě nemajetkové újmy poškozeným [jméno FO], nar. [datum] a [jméno FO], narozené [datum], každému z nich ve výši [částka]. Se zbytkem uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy byli oba poškození podle § 229 odst. 2 tr. řádu odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Přezkoumávaný rozsudek byl napaden včasným odvoláním poškozených, kteří napadají výroky o náhradě škody, se kterými nesouhlasí. Poškození mají za to, že byla zkrácena jejich procesní práva, která jim přiznává trestní řád. Soud poškozeným vyčítá, že jejich připojení se k trestnímu řízení bylo neurčité, neboť nebylo uvedeno, do kterých konkrétních práv (myšleno tak, jak je označuje zákon) bylo zasaženo. Poškození mají za to, že v obecné rovině je jejich povinností v adhezním řízení tvrdit rozhodné skutečnosti a k jejich prokázání navrhnout důkazy, rozhodně není jejich povinností skutkové okolnosti právně kvalifikovat, neboť to je úkolem soudu. Adhezní řízení je svou povahou obdobné řízení občanskoprávnímu, proto se na něj plně uplatní

například závěry uvedené v nálezu Ústavního soudu ze dne [datum], sp. zn. I. ÚS 550/22, kde se mj. uvádí, že „povinností účastníka je tvrdit a prokazovat rozhodné skutečnosti, aplikace právních norem na skutkový stav takto zjištěný je již úlohou soudu.“ Rovněž není pravdou, že by nebyly navrženy žádné důkazy k prokázání skutkového stavu. Na počátku hlavního líčení zmocněnec poškozených zrekapituloval své písemné podání a výslovně uvedl, že navrhuje provést výslechy poškozených, kdy i před samotným hlavním líčením avizoval, že poškozená [jméno FO] by musela být vyslechnuta jindy. Ostatně v rámci uplatnění nároku na náhradu újmy poškozená výslovně žádala, zda by mohla být vyslechnuta na odročeném hlavním líčení. Na to předseda senátu uvedl, že „k výslechu už asi nedorazí, protože došlo k uzavření dohody o vině a trestu,“ necht' tuto skutečnost odvolací soud zjistí ze zvukového záznamu. Tedy v tomto ohledu je odůvodnění rozsudku nepravdivé. Kromě toho byli oba poškození výslovně předvoláváni k hlavnímu líčení jako svědci, z čehož nabyli jednoznačně dojmu, že je soud hodlá vyslechnout a není tedy třeba výslechy explicitně navrhopvat. Kromě toho předseda senátu konstatoval, že připojení bylo učiněno vlastně pozdě, protože k němu došlo až po uzavření dohody o vině a trestu. Poškození mají za to, že zde došlo k pochybení jak soudu, tak státního zástupce. Proces uzavření dohody o vině a trestu zná trestní řád v zásadě dvojí. Prvním postup je uveden v § 175a a násl. a § 314o a násl. trestního řádu. K jednání o dohodě o vině a trestu musí být vždy přizván poškozený, neboť poslední možností k uplatnění svých nároků je právě první jednání obviněného se státním zástupcem (§ 175a odst. 2 trestního řádu). Soud pak schvaluje dohodu ve veřejném zasedání a dokazování se vůbec neprovádí. Pokud by poškozený uplatnil více, než by mu dohoda přiznávala, nezbyde mu než rozdíl uplatnit v občanskoprávním řízení. Druhou možností je postup podle § 206b trestního řádu a § 314r a násl. trestního řádu, což je také případ posuzovaného řízení. Ke sjednání může dojít jak v přípravném řízení, tak i v hlavním líčení. Rozdíl pro poškozeného spočívá zejména v tom, že pokud uplatnil více, než by mu přiznála dohoda (případně i bez jeho výslovného návrhu), o nároku probíhá klasické dokazování jako v jiném adhezním řízení (§ 314 odst. 4 poslední věta trestního řádu). V posuzované věci státní zástupce několik dnů před hlavním líčením sdělil telefonicky poškozenému, že došlo k uzavření dohody o vině a trestu. O čase a místě jednání o dohodě o vině a trestu nebyli poškození jakkoli vyrozuměni a posléze jim bylo státním zástupcem naznačeno, že vlastně mají být rádi, že jim do dohody „protlačil“ alespoň dvakrát [částka]. Za situace, kdy státní zástupce neumožnil přítomnost poškozených u sjednávání dohody o vině a trestu, měl soud provést dokazování v rámci adhezního řízení, nikoli sdělit, že „k výslechu už asi nedorazí, protože byla schválena dohoda o vině a trestu.“ Jde-li o samotnou výši nároku, nepovažují poškození uplatněný nárok za jakkoli přemrštěný. Je třeba si uvědomit, že přiměřené zadostiučinění má kromě kompenzační rovněž preventivní a sankční funkci. Ve věci bylo zjištěno, že obžalovaný držel značné množství zbraní, včetně zbraní určených pouze pro ozbrojené složky státu. V souvislosti s nedávnými tragickými událostmi na Filozofické fakultě [právnícká osoba] je potřeba si uvědomit, že vědomí, že držení tak obrovského množství nebezpečných zbraní, může přinést pouze podmíněný trest nebo nepatrný trest peněžité, může další osoby motivovat k obdobnému jednání. Skutečnost, že za varovný výstřel motivovaný nesnášenlivostí k osobám jiné národnosti, rase aj., následuje pouze velmi mírný trest, je nepochybně motivací k tomu „to zkusit, ono se zase tolik nestane.“ Například Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 1586/09 řešil otázku, zda náhrada nemajetkové újmy plní také preventivně-sankční funkci. V odst. 36 tohoto nálezu soud výslovně uvádí, že přiměřené zadostiučinění je jednou z civilněprávních sankcí, která má odrazovat rušitele od protiprávního jednání a být tak nástrojem speciální i generální prevence, což vyžaduje, aby se jednalo o sankci patřičně důraznou a dostačující. Přiměřené zadostiučinění ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy rozhodně nelze považovat za jakkoli odstrašující (ve 3. čtvrtletí roku 2023 činila průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství celkem [částka]). Kromě toho soud nijak blíže neodůvodnil, jak došel právě k částce [částka] jakožto přiměřené kompenzaci. Rozsudek obsahuje pouze obecné odůvodnění, že ji „soud považuje za přiměřenou prokázaným skutečnostem popsaným ve skutkových zjištěních, a

to jak ve vztahu k poškozeným, tak i proporcionálně ve vztahu k obžalovanému a jeho majetkovým poměrům.“ To ale není odůvodnění konkrétního případu, to jsou obecná pravidla, kterými se musí soud při určování výše řídit. Soud na jedné straně navíc uvádí, že poškození žádné duševní útrapy neprožili, netvrdili ani neprokazovali, přesto každému z nich přiznal částku [částka]. Odůvodnění je tak vnitřně rozporné, nedostatečné a zmatečné. S ohledem na výše uvedené proto poškození navrhuje, aby odvolací soud napadené rozhodnutí v rozsahu výroku o náhradě nemajetkové újmy zrušil a vrátil soudu prvního stupně zpět k dalšímu řízení.

3. Krajský soud rozsudek přezkoumal z hledisek uvedených v ustanovení § 254 odst. 1 tr. řádu, tedy přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadených výroků i správnost postupu v řízení, které těmto výrokům předcházelo, a dospěl k závěru, že podaná odvolání jsou z části důvodná. K věci zaujal následující stanovisko:

4. Řízení, které předcházelo napadeným výrokům o náhradě škody, bylo sice stíženou vadou spočívající v tom, že první soud neprovedl výslech poškozených k jim požadovaným nárokům na náhradu nemajetkové újmy, nicméně je třeba předeslat, že oba poškození byli vyslechnuti v přípravném řízení a i bez jejich výslechu v řízení před soudem je možno o jejich nároku, alespoň v minimální výši rozhodnout.

5. Postup, kterého se domáhali poškození, to je zrušení napadeného rozsudku ve výroku o náhradě nemajetkové újmy a vrácení věci prvnímu soudu § 265 tr. řádu nepřipouští.

6. Je zřejmé, že první soud schválil dohodu o vině a trestu uzavřenou mezi obžalovaným a státním zástupcem, přičemž je evidentní, že poškozených se týká toliko skutek ad 1). Jednání obžalovaného popsané ad 2), je žádným způsobem poškodit nemohlo, neboť poškození o tom, že obžalovaný bez povolení sobě opatřil a přechovával střelné zbraně, zbraň hromadně účinnou, jakož i výbušninu v množství větším než malém a dále bez povolení hromadil ve značném množství střelivo, do doby domovní prohlídky vůbec nevěděli. Odvozují-li proto poškození výši svého nároku na náhradu nemajetkové újmy i od vysoce společensky nebezpečného jednání obžalovaného ad 2), nelze jim v tomto směru přisvědčit.

7. V případě nemajetkové újmy, kterou poškození utrpěli v důsledku jednání obžalovaného ad 1), je třeba konstatovat, že poškození se k trestnímu řízení připojili řádně a včas (ještě před konáním hlavního líčení, u kterého došlo ke schválení dohody o vině a trestu, viz. č.l. 776-773). S ohledem na znění skutkové věty ad 1) napadeného rozsudku není pochyb o tom, že nárok na náhradu nemajetkové újmy u obou poškozených je co do základu dán, kdy je zřejmé, že k zásahu do přirozených práv poškozených jednáním obžalovaného došlo. Minimálně bylo zasaženo do jejich práva na zachování lidské důstojnosti a do práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. První soud poškozeným mohl právem bez potřeby jakéhokoli dalšího dokazování přiznat alespoň minimální částku za zásah do jejich přirozených práv ve smyslu ust. § 2956 občanského zákoníku. Pokud první soud poškozeným přiznal toliko částku 10 000,-Kč, je třeba přisvědčit poškozeným, že tato výše je nepřiměřeně nízká a neodpovídá závažnosti jednání obžalovaného, kterému byli poškození vystaveni.

8. Z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, z níž lze poukázat např. na jeho usnesení ve věci sp. zn. [spisová značka], totiž vyplývá, že určení výše nemajetkové újmy závisí na úvaze soudu s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem dané věci při respektování zásady slušnosti. Podle ust. § 2956 občanského zákoníku přitom platí, že vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy. Ust. § 2951 odst. 2 občanského zákoníku stanoví, že se nemajetková újma odčiní přiměřeným zadostiučiněním, přičemž zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Ust. § 81 odst. 1 a odst. 2 občanského zákoníku dále stanoví, že chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv s tím, že každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy. Jak

opakovaně konstatoval Nejvyšší soud, v rámci adhezního řízení v trestním řízení je nutné z této občanskoprávní úpravy vycházet a v případě řádně a včas uplatněného nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy v penězích vzniklé mu v důsledku trestného činu je soud povinen nejprve zkoumat, zda poškozený utrpěl nemajetkovou újmu, která vznikla poškozenému v důsledku trestného činu obžalovaného, vůči němuž byl tento nárok uplatněn, a v případě, že se o nemajetkovou újmu jedná, posuzuje, zda dosahuje takové intenzity, kdy se již nejvíe postačujícím jen morální zadostiučinění, ale při splnění podmínek stanovených ust. § 2951 odst. 2 občanského zákoníku má poškozený nárok na její náhradu v penězích. Jednání, kterého se vůči poškozeným obžalovaný dopustil, jím bez jakýchkoli pochybností způsobilo nemajetkovou újmu na jejich osobnostních právech ve smyslu ust. § 2956 občanského zákoníku.

9. V daném případě je odvolací soud přesvědčen, že adekvátní zadostiučinění v penězích odpovídá částce 30 000,-Kč pro každého z poškozených. Je třeba si uvědomit, že poškození byly vystaveni hrubým urážkám a výhrůžkám mimo jiné kvůli své národnosti, které obžalovaný směřoval v jednom případě i k jejich dítěti. Ve spojení s varovným výstřelem ze střelné zbraně během pronášení výhrůžek vzbudil v poškozených důvodnou obavu nejen o jejich život a zdraví, ale i o život a zdraví jejich dítěte. Výše zadostiučinění pak není pro obžalovaného, jakožto zdravou osobu v produktivním věku, nikterak likvidační.

10. Ze shora uvedených důvodů proto byly v napadeném rozsudku podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. řádu zrušeny výroky o náhradě škody a podle § 259 odst. 3 tr. řádu rozhodl soud druhého stupně tak, že obžalovaného zavázal k náhradě nemajetkové újmy ve výši 30 000 Kč pro každého z poškozených. Se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody byly poškození odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není žádný další řádný opravný prostředek přípustný. Jen je-li zde některý z důvodů uvedených v § 265b tr. řádu, lze proti tomuto rozhodnutí podat dovolání. Dovolání mohou podat jednak nejvyšší státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoliv výroku rozhodnutí soudu a obžalovaný pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Obžalovaný může podat dovolání pouze prostřednictvím obhájce. Podání obžalovaného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno. Dovolání se podává u soudu, který rozhodl ve věci v prvním stupni, do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje, a musí mít obsah uvedený v § 265f tr. řádu. O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud.

Praha 8. února 2024

JUDr. Ladislav Koudelka Ph.D.
předseda senátu